

LÆRERNES SEIER

SAMBANDET EN ANGIVER-ORGANISASJON

Skolestriden i Norge er kommet inn i en ny fase ved at Kirke- og Undervisningsdepartementet i et rundskriv av 25/4 meddelte at det ikke lenger krevede at lærerne skulle erklære seg som medlemmer av sambandet før skolene kunne åpne slik som det tidligere hadde sagt 17/3. Heller ikke krevede departementet at lærerne skulle underskrive noen erklæring om medlemskap før det ble utbetalet lønn, slik som tidligere krevd, 7/3.

Etter dette kan en konstatere følgende:

Departementet opphever sin tidligere uttalelse om at alle lærere er å betrakte som løst fra sine stillinger om de ikke melder seg inn i sambandet.

Departementet har oppgitt å få lærerne til å trekke tilbake sin protest mot medlemskap i læversambandet.

Departementet har oppgitt å kreve noen erklæring av lærerne om at de er medlemmer av sambandet.

For lærerne er også stillingen denne:

De har ikke trukket tilbake sine protesterklæringer mot medlemskap i lærersambandet. De har avslatt absolutt og godt noe krav om senere innmelding. Derimot er de nå som før villige til å fortsette sitt skolearbeid. At departementet i samme skriv av 25/4 framholder at medlemskap i Norges Lærersamband følger automatisk med lærerstillingen, kan ikke endre lærernes standpunkt. De anerkjenner selv sagt ikke departementets fortolkning, og anser seg ikke som medlemmer av noe samband. Vil departementet holde fast ved sin fortolkning, at lærerne automatisk er sambandsmedlemmer, far dette stå for Deres regning. Lærerne er fast besluttet på å avvise et hvert krav som måtte bli stilt dem av lærersambandet, som de ikke betrakter seg som medlemmer av.

Dette er selve sakens kjerne. Da skolene kom i gang igjen fortsatte lærerne å gjøre sitt arbeid som de hele tida har ønsket.

Kanskje vil de nævnevne makthavere søke å gi det utsende av at lærerne har boyd seg. Lærerne har ikke boyd seg på et eneste punkt. Det er departementet som har måttet gi seg. Dets skriv av 25/4 er et tilbaketog og følgende ordre til pressen i den anledning er ganske interessant:

Fra Kultur- og Folkeopplysningsdepartementet
Pressedirektoratet Oslo, 28 april 1942

Til Redaksjonen.

Kirke- og Undervisningsdepartementet har den 25/4 d. å. utsendt et rundskriv om: Forholdet mellom skolen og Norges Lærersamband. Dette rundskriv må ikke offentliggjøres eller omtales i pressen.

Heil og sael
And. Beggerud

Liket følgende rundskriv:

Norges Lærersambands tillitsmenn må iaktta følgende:

1. For å unngå misforståelse må en hver diskusjon om erklæring eller ikke erklæring unngås. Det skal ikke fordres noen underskrift.
2. Fylkeslederen skal ikke gripe inn noe sted. Det er departementets tillitsmenn som har avgjørelsen ved åpning og lukking av skolene.

3. Pass derimot godt på hvem som er trådtrekere og skriv dem opp. Rapporter inn både dem og de som ikke begynner.
4. Hold god forbindelse med landsledelsen, og ikke foreta noe ekstraordinært uten å spørre.
5. Sett opp en liste over de som De mener for alltid bør fjernes fra sin stilling.

Oslo 1 mai 1942 Orvar Sæther (sign)
Landsleder

Det er brukt ordet streik om lærernes aksjon. Dette er direkte galt. Lærerne har ikke streket, det er myndighetene som har hindret dem i å undervise, det er også i virkeligheten en form for lock-out.

Når nå skolene begynner er det myndighetene som går tilbake på sine krav. Lærerne følger sin opprørne linje og deres front er ubrukt. De vil like etter som hittil nekte å bli tatt til inntekt for en sambandsordning, og de vil sette seg til motverge mot et hvert forsøk på å nasifisere skolen.

ISLAND UNDER OKKUPASJONEN

I en usedvanlig hyklerisk artikkel i «Deutsche Monatsheft in Norwegen» skriver Oberregierungsrat Schiedermaier innledningsvis: «I motsetning til den uriktige folkerettelige stilling til den daværende norske regering, hadde Tyskland allerede fra begynnelsen av folkeretten på sin side.»

Han skildrer videre alle Tysklands edle hensikter overfor Norge, og skriver: «Det fantes mange nordmenn som anså en slik storstilet innstilling og handlemate for umulig, og trodde ikke på det tyske ord. De er siden blitt overbevist av kjennsgjerningene.

Det mest interessante og mest frekke er den del av artiklen som forsøker å bevise hvor strengt vi hadde hatt det hvis vi var blitt besatt av England. Han skriver: «Den nasjonalsosialistiske innstilling og konsekvensene av denne er å vurdere så mye hoyere når man tenker over hvorledes utviklingen ville ha gått hvis ikke Tysklands, men den engelske oppfatning av en seierherre hadde radd.» Så ramser han opp alle de rettigheter som folkeretten gir en okkupasjonsmakt: Overdraug av hele administrasjonen, inndraing av alle skatter osv. Englandsvennene kan være forsikret om at England hadde utnyttet alle disse rettigheter fullt ut, og stilt ennå mer vidtgående fordringer. Tyskland har ikke utnyttet disse rettigheter.» (!!) —

Det kan være av interesse å se litt på tilstanden på Island som er okkupert av England. Vi gjengir enkelte uttalelser av den islandske chargé d'affairs i Stockholm, Vilhjalmur Finsen i et intervju i en dansk avis 20/4:

Forholdene er temmelig normale. Forholdet mellom besettsesmakten og de islandske myndigheter er forholdsvis godt. Besettsesstroppene blander seg over hodet ikke inn i Islands' indre politikk. Jeg kan nevne at alle de krigførende makter, trykkes in extenso i de islandske aviser. Forsyningene er relativt gode. Vi har rasjonering av smør og hvetemel, men ikke av bensin. Alle busser og biler, også private vogner, kjører ganske som for krigen. Forholdet mellom befolkningen og besettsesmakten gir ikke anledning til alvorlige gnidninger. Amerikanerne bor ikke i Reykjavik, men

12. JUNI 1942

25 JUNI 1942 1243 A

SEND AVISEN VIDERE
TIL PÅLITELIGE FOLK
STRAKS DU HAR
LEST DEN!

Mappe 20
Ekspl 12/6
1942
Jfr.

AVANTGARDEN

SVERIGE IDAG

Sveriges stilling har, hverken innenrikspolitikk eller utenrikspolitikk forandret seg særlig i løpet av det siste halve året. Krigens utvikling, først og fremst nasistenes motgang på Østfronten har bidratt til å sikre dets stilling utad. Noen militære overraskelser fra tysk side behover det ikke frykte, og både på svensk og tysk side hersker det en slags spent og iakttagende trygghetsfølelse. De krefter som innad talte for en aktivere politikk på Tyskland og Finlands side mot Sovjet trer nå mindre apent fram i lyset, men spiller framleis en stor rolle i det stille. Ellers hersker borgfreden framleis fullt ut mellom de store partiene, og uenighet kommer i allfall ikke til syn.

Men det antinasistiske opplysningsarbeidet motter ikke av bare velvilje fra regjeringshold, og det har i var stati en ganske kraftig strid om trykkefriheten i Sverige. Justisminister Wesmann har med noye vaktsomhet slatt ned på en hver ytting i pressen som kunne forårsake missforstand med politisk bevissthet og en større forståelse for hva som virkelig skjer ute i verden. De unge innan det sosialdemokratisk parti begynner å røre litt ulyklig på seg. Landsorganisasjonen er kommet opp i et medlemsalltal på 1 million.

Utviklingen i Norge følges med spesiell interesse av den svenske befolkning. Kirkestriden og lærerstriden ble stat opp i de svenska aviser som ikke direkte var nasistiske, og en rekke institusjoner uttalte sin ukorvhedelige sympati. På den annen side talte justisminister Wesmanns partifelle von Heijne og betegnet de norske opplysningsarbeiderne som propaganda han ikke trodde på. Man trodde ikke på dem, i det minste ikke på landsbygda!

Det triste ved den diskusjon om pressefriheten som pågår og pågår er fra norske synspunkten ikke alle uttalelser fra svensker som har en tvilsom innstilling, men at det er så mange svenske politikere som er tause.

Ellers hender det meget rart i Sverige. I Karlakrona forbod politiet at der ble båret transporthenter i 1 måneder med innskriften: »Bort med nazisterne från försvaret!« og »Klappa för dem!«

Kunckje merket var det at Karlakrona arbetarkommune forbod en avdeling av Grov- och Fabrikarbetarförbundet å bäre transparenter med innskriften: »For nationell och social frihet!«

Selv om disse forbud kanskje kan gjelde spesielle forhold, og forhåpentligvis bare er enkelte tilfelle, er de dog ikke foralige.

De svenske quidlinger er av samme kaliber som våre hjemlige, og dermed er vel egentlig alt sagt. De har dog enten ikke funnet føremålet og er splittet. Men de driver en meget sterkt propaganda, og har en rekke store aviser på sin side, bl. a. »Aftonbladet« som redigeres av Krügers bror, Torslén. Göteborgs Handels tidning skriver om deres virksomhet: »Det sees ut brosyrer over alle og enhver. Skolebarn prøyttes ra, antisemittiske brosyrer. På tvers måter bearbeides opplysningsarbeiderne. Man merker at denne propaganda ikke arbeider forsvaret. Omgå på gang stater man på uttalelser som diskuterer er hentet fra den nasistiske ideologi. Man får den svært i den litterære presen. Men merker, blant alt for vel-dets gjennomgang i en del regjeringsmedlemmers uttalelser. Hvor ofte møter en ikke den typiske oppfatning av nazisitet, dvs. krevet om at hver eneste borgers skal avstå fra å ha en mening om krigen. Den folkerettslige oppfatning av nazisitet stiller fordringer på staten, ikke på den enskilde borgers.«

Dette er svært ikke noe angående mot regjeringen for at den er nazistisk. Men det er en anklage for at regjeringa i stor mons bayer unna for det nazistiske psykiske press. Og når det gjelder nøytralitet er den svenska regjeringens tolkninger framleis lite omgivende. I forbindelse med den blåst fra enkelte realisjonære hold i Sverige som ble reist i forbindelse med noen militærpassasjer om bord på de norske skip som forsøkte å trenge seg fram fra Göteborg til England, skriver Ekkilstuna-Kurieren bl. a.: »Fra den nøytralitet som i forbindelse med våpenutvekslinga framstilles som høyig krenket, har vi som kjenner vært nødt til å ta noen øverlige avstikker. For

GJ.S.T.

TYSKERNE MØTTE EN ANNEN NOTSTAND ENN FØR!

Den tjente russiske forfatter Ilya Ehrenburg har skrevet en artikkel om slaget ved Kertsj og Charkov, hvorav vi gjengir enkelte tildrag:

Enn er det for tidlig å skildre hendelsene på Kertsjhalvøya. Men de russiske troppene rettret bare en episode i det store slaget som nå har begynt. Men det er på sin plass å påpeke at tyskerne valgte det mest fordelaktige sted å gjøre sin «debut» på. Russerne hadde på Kertsj bare en smal jordremse og bak seg ganske vanskelige sjokommunikasjoner, mens motstanderne hadde de mest utmerkede jernbanebindelser og veier til disposisjon. Tyskerne hoper opp stridsvognsdivisioner og om lag 600 flymaskiner. Frontens særregne beskaffenhet og motstandernes nummeriske overlegenhet ga nadvendigvis visse framganger for motstanderen.

Den russiske framrykking på Charkovfronten har umuliggjort den planlagte tyske offensiv i dette avsnitt. Ved de tyske motanfall måtte tyskerne kaste fram tanks som var bestemt for frontslott mot Voronesj. På et eneste lite avsnitt sendte tyskerne ved et motanfall 17 mai fram 150 tanks. Av disse ble 77 ødelagt. En viktig innstans gjorde de russiske avdelinger som var utstyrt med panservernegrøver.

Tyskerne trødde ved sitt overfall på Russland at de skulle så skrekke, de har i stedet sådd storm. De kan nå se hva det fredselskende russiske folket er i stand til å yte.

Man skal ikke spå inn i framta. Det store værslaget er såvidt begynt. Den russiske arméen har framleis være provsler foran seg. Den tyske krigsmaskin er blitt rystet — men den er framleis gigantisk. Den tyske soldats pekte er sålt at han adlyder, går til angrep, forsvarer seg seigt for så plutselig å gi opp. Den tyske infanterist får nå erindring seg leksa fra Verdun. Enn våren 1918 trødde tyskerne fullt og helt på seir. De tyske soldater eier ingen selvstendighet, de er bare hjul i et veldig maskini.

Det kommer en dag da maskineriet stanser.

På det russiske folket er det falt et tungt og vanskelig lodd: det er russerne som skal slå i stykker denne veldige maskin som forsøker å undertrykke hele verden. Kampen utkjempes på russisk jord, og kampen utkjempes alene. De tanks og flymaskiner som Russlands forbundsfeller stiller til disposisjon kan ikke erstatte en annen front. Russerne er også fullt oppmerksom på det, og går til angrep med ukuselig mot.

NS har kjøpt inn 10 000 blanke, ubrukelige paradespader til Arbeidstjenesten. I denne tia da tyskerne selv trenger hvert gram stål som kan oppdrives er det lett å tenke seg hvor gedigent det metallat er som kan avses til oss. Trespader med sovbælteme blad blir vel det neste.

Snart ett år siden tilfot vi tyskerne å transportere en hel divisjon fra Norge gjennom Sverige til Finland. Regjeringens avgjørelse i dette ble støttet av en praktisk talt entenstemmig presseopinjon. Vi gjorde vårt best for å forandre den dystre nødvendigheten til noe som kunne forveksles med dyd. I alle tilfelle etterlot det et dypt arr i vår ubetydelige noiyrhet. Enn dypere merker i denne settet den nå pågående transitt til og fra Norge. (Fremhevet av oss. Red.)

Regjeringen intar også ofte en litt noisende holdning overfor de svenske nasister. Man har imtrykk av det når det gjelder sensurering av aviser, og man har imtrykk av det når det gjelder besetningen av forskjellige stillinger. Det er ikke tilstrekkelig å stå vakt mot den femte kolonne, den må tilstrekkes. For en stund siden skjedde et anslag fra den antisemittiske presse da det viste seg at grunnleggeren av den nasistiske bevegelsen i Sverige, Sigurd Furberg, var blitt luftvernjet for Vasastranden i Stockholm fra.

Sveriges forhold til Finland er framleis merkelig. Når det gjelder militær og materiell hjelp er stemningen temmelig kjølig, antallet av svenske frivillige til Finland relativt minimal. Men når det gjelder moralisk støtte er det liten begrensning. Typisk er medlemmen av regjeringa, sosialdemokraten Gustav Möller som talte 1 mai i Stockholms. Etter en rekke sympatiuttalelser til det danske og norske folk, sier han: «Vi beundrer det finske

ANGREPET PÅ KÖLN

London 1/6. Gjengitt etter O. Stuart:

En av de umiddelbare følger av lørdagens store luftangrep er et plutselig omslag i opinionen hos visse lag av befolkningen. Da intensiteten av de engelske luftangrepene minsket i mai i forhold til april var det mange som ble sterkt skuffa. De tok til å tvile på om det var tilfelle at England etterhånden hadde fått bygd opp et så sterkt luftvåpen som det var blitt antydet. De tok også til å tvile på effektiviteten av nattlige angrep. Men omslaget bor ikke være for stort. En bor til å se: en i de riktige dimensjonene. Alt i alt kan en slå fast at angrepet var veldigt, men ... kan ikke derfor regne med stadige gjentakelser av slags.

Det kanskje mest interessante ved dette angrepet er den korte tid angrepet varte. Etter hva Churchill opplyste forlospet det bare halvannen time mellom øyeblikket da den første og siste bombe slopet. Det har vært vanskelig å organisere en konsekvensjon av angrepene, som på den annen side er av overmått stor betydning. Forsvaret mot nattlige angrep er for en stor del avhengig av et komplisert organisasjonsapparat. Jo flere fly på samme tid det er over et område, desto mindre vil prosenten av nedskutte fly bli. På den annen side gjelder det også at forsterke angrepene kunne tale et tap så stort som lørdagens hvert eneste dogn i året.

LIBYA

Etter lang tids stillstand ved fronten i Libya har general Rommel den 26 mai ordre til angrep. Den tyske krigsmaskin er blitt rystet — men den er framleis gigantisk. Den tyske soldats pekte er sålt at han adlyder, går til angrep, forsvarer seg seigt for så plutselig å gi opp. Den tyske infanterist får nå erindring seg leksa fra Verdun. Enn våren 1918 trødde tyskerne fullt og helt på seir. De tyske soldater eier ingen selvstendighet, de er bare hjul i et veldig maskini.

Det kommer en dag da maskineriet stanser.

På det russiske folket er det falt et tungt og vanskelig lodd: det er russerne som skal slå i stykker denne veldige maskin som forsøker å undertrykke hele verden. Kampen utkjempes på russisk jord, og kampen utkjempes alene. De tanks og flymaskiner som Russlands forbundsfeller stiller til disposisjon kan ikke erstatte en annen front. Russerne er også fullt oppmerksom på det, og går til angrep med ukuselig mot.

Slaget i Libya begynte med et stort tankslag ved El Adem. De alliertes forsvarslinje går i linje N/S for Gasalle, og består av mindre befestede stillinger forbundet med minefelter. Det lyktes Rommel å slå to bresjer i disse minefeltene, og 29/5 hadde framskutte aksetropper trengt seg fram til El Duda og Sidi Rezegh. Imidlertid lyktes det ikke Rommel å utvide apningene, og han måtte trekke en del av sine tropper tilbake. Samtidig angrep allierte enheter aksetroppene i ryggen. Den 2 juni ble meldt at franske styrker ved et overraskende nattangrep hadde greidd å befri 800 britere som var tatt til fange av fienden.

Den stadig økende risiko ved distribueringa av avisar har gjort at vi forsøksvis sender ut dette nr. med en mindre skrift. Stoffmengden denne gang er 85% større enn i tidligere nr.

Den 29/5 ble meldt at franske styrker ved et overraskende nattangrep hadde greidd å befri 800 britere som var tatt til fange av fienden.

Efter at det ikke var noe flyangrep av større format mot Tyskland i april, retta det britiske flyvåpenet natt til 31 mai et angrep mot industribyen Köln, et angrep som er blitt betegnet som historiens største. Det deltok 1250 fly som kasta ned om lag 2000 tonn bomber. Skadene i Köln skal være meget store, og rokksøylene gikk opp til 4500 m til værs. Britene tapte 44 fly, mindre enn 4%. Samtidig ble andre mål i teknisk område angrepet. Angrepet ble foretatt utenlukkende av britiske fly, og store mengder krigsmateriell. Noe slikt angrep skjedde imidlertid ikke.

ØSTFRONTEN

De første større av sommerens kamphandlinger på Østfronten gir all grunn til optimisme.

Med de opplysningsmåten som nå sitter inne med kan man gå ut fra at nasistene forberedte et angrep fram i retning av Kaukasus, med Rostov ved bunnene av det Asoviske Hav som første mål. Som et ledd i denne plan måtte Kertsjhalvøya først renses for russiske tropper, blandt annet for å sperre innløpet til det Asoviske Hav, dermed for å sikre sine flybasar som skulle angripe russenes stillinger og forbundeslinjer syd for Rostov ved kysten av det Asoviske Hav. Nøe framstilt videre over Kertsjhalvøya var det neppe noen plan om, og vil det heller neppe bli. Til angrepet var det fullt ut, kan det allikevel være veldig å kommentere dem. Tyskernes forklaring til slaget syd for Charkov var at de åpnet en «sluse» i fronten mellom Aleksandrovka i syd og Balaklava i nord som russerne ikke kan trenge gjennom, mens det samtidig ble fort kamper så russerne ikke skulle gjennomskue «fellen». Da russerne vel var kommet gjennom, ble «slusen» lukket, og i løpet av noen få dager ble en russisk støtbefestet linje. Russerne fikk overfart det meste av sine tropper og sitt materiell over Kertsjhalvøya.

Nasistene på sin side har sendt ut kommunikasjon om eventyrlige seire. Selv om man ikke kjenner kvaliteten av de tyske seierskommunikene fra Østfronten videre, er det neppe noen plan om, og vil det heller neppe bli. Til angrepet var det fullt ut, kan det allikevel være veldig å kommentere dem. Tyskernes forklaring til slaget syd for Charkov var at de åpnet en «sluse» i fronten mellom Aleksandrovka i syd og Balaklava i nord som russerne ikke kan trenge gjennom, mens det samtidig ble fort kamper så russerne ikke skulle gjennomskue «fellen». Da russerne vel var kommet gjennom, ble «slusen» lukket, og i løpet av noen få dager ble en russisk støtbefestet linje. Russerne fikk overfart det meste av sine tropper og sitt materiell over Kertsjhalvøya.

Russerne på sin side ville imidlertid ikke vente på det tyske hovedframstøt og begynte en meget sterk offensiv på en 200 km bred front mot Charkov. Den voldsomme styrke i angrepet kom delvis overraskende på nasistene, og de måtte føreta en meget hurtig omgruppering av sine tropper, først og fremst ved å sende nordover store deler av den pancerarmé som sto oppstilt til angrep lengre syd.

Langs hele angrepsfronten brøt russerne gjennom de tyske stillinger, og det utvikla seg til noen av krigenes hittil største tankslag, som i allfall syd for Charkov endte med tysk tilbaketrekkning til forsvarsstillingen ved Krasnograd.

Russerne trengte fram etter deres egne kommunikasjoner i en dybde av 10 til 60 km. Slaget begynte den 12 mai. Den 17 mai hadde de tyske tropper samla seg til motangrep, og med sine panserdivisjoner som kom fra syd forsøkte de å skyte en kile inn bak de russiske tropper i sydavsnittet. For ikke å risikere noe omringing trakk Timosjenko sine tropper tilbake, under kamper som kanskje var de voldsomste under hele operasjonen. Omkring 23 mai stilnet kampane, og frontlinjen var delvis som før, med unntak av at russerne rett vest og nord for Charkov beholdt det meste av det eroberede terrängen.

Det amerikanske flygenerals Arnold uttalte i London 1/6: USA utdanner ca 24 000 flygere om året og artilleri til stede ytterligere. Underhåndlinger om felles engelsk-amerikanske luftaksjonar mot Tyskland er nesten avsluttet. Vi kommer til å dekke Tyskland med bomber inntil nasistene blir slukt.

J. B. Priestley talte i engelsk radio 31/5 om den britiske hjelpe til Sovjet: «Etter det første er tallene for den militære hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest aktive er den britiske hjelpe en høytidelighet. For det annet er det vansklig å si hvilken hjelpe av den ikke militære hjelpe. Men hjelpe foregår i større mælestokk enn de fleste tror. Churchill og hans ministre mente ikke de havde nå det lovte maksimum av hjelpe til Sovjet. Begeistringa hos den engelske befolkning over den russiske her og dens selvpoffrende ytelser er også en garanti for leveransen. Det er dannet mange Anglo-Sovjetkomiteer som udryper forbundelsen med de russiske allierte og som støtter hjelpe til Sovjet. Blant de mest

NORGES SAK ER VÅR EGEN

Redaktor Z. Höglunds 17 mai tale

Et kultursamfund karakteriseres best ved den grad av rett og frihet som den enkelte har. At hver borger eier rett til fri tanke, tale og skrift. Det har vært selvfølgelig for et hvert demokrati. Disse maksimene har det villet realisere ikke bare i folket egentlig, men også i samlivet mellom folkene. Mot et slike demokrati som har brukt ned skrankene mellom samfunnklassene og klart å skape en ny, sterk fedrelandskjærlighet setter ikke nasismen opp en naken og steril maktlære, hvor alt kretser om statens interesser som er personifisert i Führerens skikkelse. Etter denne lære far folkene ikke lov til å leve sitt eget, frie liv. Hvor nasismen rykker fram læren er den å gjennomgå dens ideelle ledere. Okkupasjonen har t. eks. kostet Danmark 2000 millioner kr., dvs. en femtedel av den danske statsformue. Ennå sier danskenes at de har sluppet billig unna. Norge har gjort motstand selv etter okkupasjonen. Det ligger sorgende og blodende utlevert til fremmed voldsherrdomme og hjemlige forredere. Alle partier er avskaffet foruten hr. Quislings lille forrederklikk. Biskoper, prester, lærere og andre som vegner seg for å underkaste seg nasismens gudløse despoti foriges. I disse dager ser en i Norge sannheten av hva dikteren Hans Henrik Jæger skrev i slutten av det 19. århundre: Jeg vet ikke hva det vil si å være en skurk, men jeg vet hva det vil si å være et hederlig menneske og det er noe forferdelig. Sammestil i disse dager blir hederlige mennesker i Norge utsatt for alle slags forfærdeligheter. Mishandling, salt og tortur heter de midlene hvormed innflyttere søker å bremme folkets frihetslengsel, men det skal aldri lykkes. I stedet skal diktatorer bekrefte: de kuer aldri oss.

Om vi ikke kan hjelpe borfolkets vårt effektivt, så følger det ikke derav at vi i tausset eller mørk umulighet skal gå forbi det som skjer. Det er ikke nødvendig av hensyn til statens myndighetspolitikk. Vi reagerer kraftig mot angrepene mot Finnland under winterkrigen 1939. Ennå bedre grunn har vi til å reagere mot Tysklands overfall på Norge og Danmark. Men opinionsdannelsen da det gjaldt Norges sak har vært holdt tilbake av den utenrikspolitiske ledelsen. Jeg kan tale fritt om dette, da jeg ikke står her som noen partimann men som representant for en svensk bekräftningsmøte som går på tvers av alle partigjengen. Dette måte er et vakkert vilnesbyrd om partigjengenes utvikling når det gjelder samling om appellen: Norges sak er vår egen.

FRA FORBRYTERVERDENEN

Utdrag av nødet innberetninger til Innenriksdepartementet fra fylkesmannen:

Fylkesmannen i Hordaland 15/4:

Kirken på Herdla er nå revet ned til langmenen og underminert på flere steder, og meget er også blitt rømponert idet flere gravstøtter og kostbare monumenter er knust. En stor del av stengjerdet er revet ned og brukt til andre formål, og det er gravd slike hetsrom under en del av kirkegården.

Det innberettes dessuten bl.a. at bondene har mættet imlevere settepostene for å oppfylle sin leveringsplikt til det tyske firma Nordag. Fra fylket er det eksportert 2523 par skotøy og 9248 kalveskin.

Fylkesmannen i Nordland sier at stemningen hos folk i sin alminnelighet må sies å ha gått i ugjennomgående overfor NS, som følge av prestes- og lærerstriden.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag sier at tilgangen på nye medlemmer til NS synker og etter rapporter fra kretsene å domme skyldes dette i første rekke den tilspissede kamp med lærerstanden og prestene.

Fylkesmannen i Østfold uttaler bl.a.:

«En del politikare er for pessimistiske i sine rapporter til Sicherheitspolizei og hefter seg for meget ved bagateller. De skader dermed frigjøringsarbeidet. En sum optimisme må til i disse store tider.»

SOVJETKAVALERI

DEN NORSKE STYRMANNSSKOLEN I LONDON

Et av de interessante trekk ved krigen er det russiske kavaleri. En skulle tro hester mot moderne våpen, tanks og fly, ville komme sørgetlig til kort. Men russerne har under oppbyggingen av sin här framleis beholdt sitt kavaleri, og det har ved flere høye yetet en overordentlig viktig innsats. Riktnignok kan det ikke nytes på den gamle måten, med ville angrep med swingende sabler, skjont det framleis har vært nyttet mot infanteri, men det har vært til stor hjelp der hvor det mekaniserte våpen ikke har kommet fram. Under de alvorlige dager for Moskva ifjor høst, da nasistene truet med å omringe hovedstaden, ble general Belovs første gardekavalerikorps sett inn ved Kaschira, og oppfylte på en strålende måte sin oppgave, og nasistene ble trengt tilbake. Også ved Tula bidro til å delegge den tyske general Guderians panzerarmé.

Nord for Moskva spilte de andre gardekavalerikorps en like viktig rolle. Det blir ledet av generalmajor Davatars, en av Sovjet-Unionens yngste generaler. Med sitt kavaleri foretok han dypt framstøt inn i fiendens linjer, og brot de fiendtlig forbindelseslinjer. Disse operasjoner kunne være opp til flere uker, men han klarte bestandig å stå seg gjennom og komme helskinna tilbake med sine ryttre.

Likens spilte Sovjetkavaleriet en viktig rolle ved tilbakeroberingen av Rostov. I alle disse kamper og slag viste det seg at hesta med motige, dristige ryttre kunne klare å stå mot betraktelig sterke mekaniserte styrker, og enda kunne seire over dem.

Under snolosinga nå i vår har kanskje sovjetkavaleriet først kommet til sin rett. Det har klart å komme fram, hvor de mekaniserte styrker ble sittende fast i sola, og har vært kasta inn i de avgjørende avsnitt.

Men rent psykologisk har hesta også spilt sin rolle. De russiske bønder er meget gla i sine lester, og titusener av kollektivbønder som ikke var innkallt har frivillig meldt seg til haren med sine hester fra kollektivbruken. Og disse spiller en meget viktig rolle som reservearmer i det østlige Sovjet, ved de veldige stepper ved Don, Kubas, Terek og alle de andre Sovjetområder. Pa flere steder er også mindre kavaleriheter oppsatt til vern mot fallskjermssoldater.

FRA KVAM

Den gamle lensmannen, som var kjent som en særlig uimerket og dyktig mann er avsatt. En NS er ansett i stedet, og ved siden av sine kvalifikasjoner for stillingen, nemlig veggelusmerket på jakkeopslaget, har han også en dom på seg på 90 dager for grovt tyveri.

«Ordføreren», en ung gutt på 22 år som nylig ble importert, den ovenfor nevnte «lensmann» og visesgutten på oppteket er de tre eneste quislinger Kvam har. Ingen av gårdsbrukerne er nasister, eller i det hele tatt noen av bygglas folk.

Husmorlaget i Kvam ble opplastet da NS forsøkte å nasifisere husmorlagene rundt omkring. Den kommisariske leder for husmorlagene har skrevet en rekke truslbrev, men uten resultat.

NS forsøkte å besette distriktslegestillingen i Uvit med en av sine «egne», nemlig en Beyum. Han måtte imidlertid ganske hurtig ta et års «sykepermisjon», da ingen ville benytte seg av ham. Forøvrig var han helt ubruklig som lege.

Den svenske finansmann Wallenberg har nylig etter en reise i Tyskland omdisponert en rekke av sine pengeplaseringer til Amerika. Et tidens tegn?

To barn på 5 og 6 år i Oslo ble for en tid sidsen arrestert og henta i Svartemaja. De hadde stilt seg opp på en gate og holdt basar til innstekt for lærere og prester. En hirdmann med intelligansen på vanlig nivå gikk og anmeldte dem. Barna ble forhørt og holdt igjen i tre timer, men slapp så løs igjen.

Avisene er nå blitt forbudt å omtale dodsaksa med dodsfall hvor avdode tvangsmessig oppholdt seg et eller annet sted innanfor Norges grenser. Heller ikke må det stå «omkommet». Tidligere er det gitt forbud mot annonsering av dodsfall for dodsdomme og henrettete.

TEATERVERDENEN

Et tilbakeblikk

For ett år siden gjennomførte skuespillerne den første direkte aksjon fra en hel stands side mot NS og Gestapo. Den direkte årsak til striden var et skriv som «kulturdepartementet» sendte til skuespillerne, der det bla. het: «Hvis en kunstner av politiske grunner veger seg for å oppdre offentlig, det være seg på teater, i kringkastinga eller på festlige tilstelninger arrangert av norske myndigheter, vil han eller hun bli nektet retten til å dyrke sin kunst i Norge.»

Denne provokasjonen skyldtes formodentlig irritasjon over at en del skuespillerne hadde bedt seg fritt for å oppdre ved regulære NS-fester, like som de hadde avslått tilbuddet om oppreden i den nasistiske kringkastingen.

«Kulturdepartementet» skriv vakte voldsom indignasjon blandt skuespillerne, som sendte følgende svar: «Vi erklarer at vi fortsatt som hittil lojalit vil utføre vårt ordinære arbeid ved teatret, men vi hevder bestemt vårt rett til å disponere vår fritid som vi selv ønsker.» Skriv med lignende innhold ble også sendt fra Skuespillerforbundet, hvis styre derpå ble innkalt til møte i Stortinget 24 jan., hvor Terboven holdt en lang og truende tale.

«Kjære barn, Georgs kamerater er også mine kamerater. Det var tungt å få meldinga om hans død, han var min eneste sonn. Jeg er et gammelt og sykt menneske, og kan ikke lett beskrive den sorg jeg følte. Men gjennom mitt arbeid skal jeg forsøke å hjelpe mitt land mot de nader som har overfallt oss, sprengt i styrker sa mange familielband, har så mange menneskelig samvittighets og drept min eneste sonn. Det har ikke vært lett for meg som har vært alene å oppført, oppdra og skolare ham. Men han va blitt et lys for meg, et lys som skinte opp i mitt ensomme liv, og hvor er det nå blitt av ham? Blir han begravd i en ensom grav, så la meg få vite hvori så jeg kan besøke ham etter krigen. Skulle han ligge sammen med andre kamerater, så skriv hvori han ligger. Ja gutter, dere er alle mine barn. Trenger dere noe så skal jeg forsøke å hjelpe dere. Jeg holder av dere like mye som av min sonn. Skriv og fortell meg hvorfra han døde. Levde han etter å ha blitt såret? Fikk han gitt en hilset til meg eller noen annen? Husk og skriv til meg om det jeg ønsker dere stor framgang mine barn, i kampen mot fienden. Maria Asarov.»

Følgjen ble at skuespillerne i en langt større grad enn avslørt å oppdre i kringkastingen. Ut på vartstøftet det gjort all mulig for å få skuespillerne til å gå tilbake til dette arbeidet, men forsvant ikke. Til slutt valte nasistene ut 6 stykker som skulle være syndebukker: Tore og Lasse Segelecke, Gerda Ring, Lillemor v. Hanno, Elisabeth Gording og Georg Løkkeberg. Disse ble tilslagt å innfinne seg på Victoria Terrasse, hvor sjefen for Gestapo, dr. Knab leste opp et anklageskrift. De seks skuespillerne ble øyeblikkelig fratatt sitt arbeid, sitte gasjer, og nektet motta understøttelse fra Skuespillerforbundet.

Da dette ble kjent, nekta alle Oslo-skuespillerne spontant å spille i aftenens forestilling. (Chat Noir skulle ha premiere med utsøkt hus til dobbelte priser.) Neste dag ble meldt at skuespillerne i Bergen og Trondheim også hadde nedlagt arbeidet.

Det høgla med trusler fra nasistene side, men skuespillerne ga seg ikke. På et møte ble det ved avstemming vedtatt med 110 mot 17 stemmer ikke å spille så lenge arbeidsnæringen ble opprettholdt for de 6. Dagen etter gikk Gestapo til arrestasjon av 14 skuespillerne i Oslo, Bergen og Trondheim. Blant disse var Skuespillerforbundets formann Harald Schwenzen.

Men skuespillerne ga seg ikke, og teatrene var lukket i lengre tid. Endelig ble det gitt en rekke løfter fra «myndighetene» side, så skuespillerne fant at de kunne begynne å spille igjen. Men disse løftet var glemt da skuespillerne ble forelagt nye kontrakter etter sommerferien. Men når var stillingen mere alvorlig, hvis man nektet å understøtte ville man b.i. sikta for sabotasje, og man begynte å skimte den unntaksestilstanden som inntraff ettersom skuespillerne hadde iallfall oppnådd bestemte forsikringer om at de ikke ville bli benyttet til propaganda for nasistene.

Publikums reaksjon

En av følgene av strida var at Nasjonalteatret ble boikottet av alle nordmenn. Nasjonalteatret har alltid vært et av det norske folks store kulturtrekk, og man tilte ikke se det okkupert av forredertbanen. Teatrets styre (Harald Grieg, Siested Bodtker, Francis Bull og prof. Brøgger) har nå sittet arrestert i ett år, fordi de nektet å seige teatret til NS ved å索取 om pengestøtte til teatret etter den nye forordning.

Streika har vært meget effektiv, og Oslos publikum fortjener all ros for sin holdning. Derimot kan det kritiseres at enkelte med forbindelse til teaterverdenen nytter sin privilegerte stilling til å overvære generalprøvene på Nasjonalteatret. Det kan neppe betraktes som noe annet enn brudd på boikotten. Her gjelder ingen privilegier!

Strida går videre

De unge som vil gå til scenen denne tia er det ikke lett for. Teaterdirektoratet har nedlagt forbud mot at elever får ansette ved noe teater uten å ha gjennomgått den nasistiske elevskole. Skal man studere må man derfor gjøre det på egen hånd, eller ved hjelp av private lærere den tid som er igjen til pakket er ute.

ET FOLKS HJERTE ER STERKERE ENN JERN OG STÅL

Vi gjengir en ny artikkel av den russiske skribent, Ilya Ehrenburg. (Etter OHST.)

Moskva i mai.

Det fins ingen som forstår å vurdere soia, våren og de første blomstene slik som nordboerne. Soldatene i denne bataljonen som jeg besøker er nordboere. De blinker med øynene mot den sterke solen og titter på de første blåveis. Lufta er tynn og gjennomsiktig og bjørkene ser ut som de pynter for bryllup. Posten er kommet og blant mange brev plukker vi ut et til kommissaren. Det er fra Georgs mor, sier han til de andre, et brev som er rettet til oss alle. Georg Asarov falt nylig under et patruljeframstøt. Hans mor har nå skrevet til hans kompanikamerater. Stik lyder det:

«Kjære barn, Georgs kamerater er også mine kamerater. Det var tungt å få meldinga om hans død, han var min eneste sonn. Jeg er et gammelt og sykt menneske, og kan ikke lett beskrive den sorg jeg følte. Men gjennom mitt arbeid skal jeg hjelpe mitt land mot de nader som har overfallt oss, sprengt i styrker sa mange familielband, har så mange menneskelig samvittighets og drept min eneste sonn. Det har ikke vært lett for meg som har vært alene å oppført, oppdra og skolare ham. Men han va blitt et lys for meg, et lys som skinte opp i mitt ensomme liv, og hvor er det nå blitt av ham? Blir han begravd i en ensom grav, så la meg få vite hvori så jeg kan besøke ham etter krigen. Skulle han ligge sammen med andre kamerater, så skriv hvori han ligger. Ja gutter, dere er alle mine barn. Trenger dere noe så skal jeg forsøke å hjelpe dere. Jeg holder av dere like mye som av min sonn. Skriv og fortell meg hvorfra han døde. Levde han etter å ha blitt såret? Fikk han gitt en hilset til meg eller noen annen? Husk og skriv til meg om det jeg ønsker dere stor framgang mine barn, i kampen mot fienden. Maria Asarov.»

Russene er en god soldat, ikke bare fra et flaglig synspunkt, men i sin sjeldne styrke. Motstanderen går fram i landet uten skånsomhet. Offisielle tyske skrifter forteller hvordan partisjonen blir behandlet når de blir tatt til fange. Hvordan kan det gi til at partisanbevegelsen ikke liker to kousa? Hva kommer det av at det framleis fins områder bak tyskerne rygg der Sovjet-Unionen ennå hersker? Og hvorfor foretrekker titusener, ja hundretusener av mennesker en pinefull død heller enn underkastelse? Det er andens seir over maskinen. Mor til Georg Asarov kan imorgon bli en partisankjemper. Les hennes brev og en vil først hvorfor.

Russernes kamp var til å begynne med ujevn, men det var dog kamp fra første stunden av. Motstanderen hadde et veldig forsprang. Hans industri var eldre enn den russiske. Hans armé hadde vokst opp i siv decennier. Og hele Europa arbeidet for motstanderen. Han hadde to års krigserfaring bak seg — russerne hadde ingen slik erfaring. Og enda holdt russerne ut ikke bare soldatene. Man skal ikke glemme hvordan hele fabrikken flyttes ut i ødemarker, og hvordan man lastet maskiner av og på i leire og snø. Folk sov under åpen himmel i det kalde oktoberregnet, det fanter ikke brod. Men en måned etter var fabrikken i full drift på det nye stedet, og produksjonen av flymaskinmotorer og maskinvevarene. For at dette skulle lykkes trengtes det ikke bare råvarer, ikke bare utrymme og transportmidler, men først og fremst menneskelig utholdenhett.

Det russiske folk har aldri vært krigers anlagt. Det har ikke dromt over geopolitiske karter, ikke lett seg henfore av stormtroppenes bedrifter. Russisk ungdom leser heller Tolstoi og Nietzsche. Opprads ikke i noen dyrkelse av den rå styrken. Krig er aldri i Russland blitt betraktet som den høyeste uttrykk for menneskelig ytelse. Og ingen russer har noen sinne sagt at krig er en farlig, men oppfriskende sport. Man tok krig med song — men man tok den som en seir.

Det russiske folket har i et kvarter århundre bygd opp sitt hus. Det kan si som Asarov: så om sin som: vi har oppfødt, oppdratt og skolet. Russene forvarer noe som er mere verdifulle enn eiendom, verdifulle enn areal. Det som høker nisserne opp er bevisstheten om å forsvare sin egen jord og sin egen rett til å leve.

Slike filosofiske betrakninger blir det ikke mer tid til. Den store kampen er på ny i gang. Selv om det vel bare tale om bruhoder og hoyster, store og små, kjente og ukjente steder — om angrep og motstand. Men kanskje nettopp derfor passer det nå — når vinteren ligger bak oss og sommeren er i anmarsj — la leserne forstå hva som foregår i Russland. Og det vil jeg si til alle mine svenska venner: russerne sloss ikke bare for Russland. De sloss også for menneskeheden. Når ti russiske stridsvogner rykker fram mot ti fjentlige stridsvogner pleier jeg å si: tredve russiske hjerter mot ti fjentlige maskiner. Menneskene kommer etter denne krigens sikkerhet til å revide mange hevdvundne begreper. Man kommer til å si: et folks hjerte er sterke enn det sterkeste panser.

DEN BRITISK-RUSSISKE AVTALE

Utenrikskommissær Molotov holdt den 18/6 en tale i Sovjetts øverste råd i anledning ratifiseringa av den britisk-russiske pakta.

Han framhevet uttrykkelig at pakten ikke inneholdt noen hemmelig klausul, og at ingen av de to land hadde territoriale krav. Om hjelpe fra USA og England sa han at selv om en del av forsyningene gikk tapt, hadde leveransen øket sterkt de siste månedene.

Avtalen inneholder 8 artikler. I art. 1 forplikter Storbritannia og Sovjettsamveldet seg til å yte hverandre militær og annen hjelp av enhver art i krigens mot Tyskland og dets forbundsfeller i Europa. I art. 2 forplikter de to land seg til aldri å underligne noen separatfred. Art. 3 inneholder en erklæring om at de vil stå sammen med like-sinnede stater og slutte opp om forslag som tar tilstrekkelig tilstrekkelig for å sikre freden og hindre overgrep fra fienden i framtid. Inntil slike forholdsregler er blitt vedtatt vil Storbritannia og Sovjettsamveldet føretak seg det som er nødvendig for å gjøre det umulig for Tyskland og dets forbundsfeller i Europa å gjenta sine overfall. Art. 4 slår fast at hvis en av de kontraherende makter etter krigens skille bli angrepet av Tyskland eller dets forbundsfeller, skal den annen part yte full hjelpe. Denne artikkel skal stå ved makt i tyve år eller inntil et internasjonalt fredsverv blir satt i verk. I art. 5 erklærer Storbritannia og Sovjettsamveldet at de vil ha hver av partenes sikkerhetsinteresser for øye og at de etter at freden er gjenopprettet vil arbeide intiktig og vennskapeligg sammen, for å sikre Europa økonomisk velstand. De skal heller ikke blande seg inn i andre staters indre forhold. I art. 6 lover de to makter å yte hinanden all mulig økonomisk hjelpe etter krigens. Art. 7 forplikter makten til ikke å slutte noen allians eller ta del i noen koalisjon som er rettet mot den annen kontraherende makt. Art. 8 sier at avtalen skal ratificeres i løpet av kortest mulig tid. Ratifikasjonsdokumentene vil bli uferdiget i Moskva og avtalen vil så tre i kraft øyeblikkelig.

Herr Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Molde.

Med dette vil eg få lov å komma med ei framstilling av tilhøva vedkommende lensmannen i Ulstein og NS.

Som De vel kjänner fra før så er lensmannen vi har ein ekte «jossing» og som slikt gjer han oss i NS all den skade han kan komme til med. Han var da også oppsagt og stillingen var uflytlig, men som De og kjänner til meide det seg ingen kvalifisera sokjar og således har han fått ha stillingen til-idag.

Og no baud det seg då eit hove til å gjera meg og dermed NS et puss, som er oss til stor skade og meg personleg og samstundes min husly til mykje mein.

Høvet baud seg no med lærarne og det vil eg no gjeva ei orientering om. Av lærarne i Hareid er ingen NS anna enn eg. Den som etter mi mening sto nærmast NS av lærarne i Hareid var lærar Hans I. Røyset. Det har sjølsagt verka på han alt eg har sagt og gjieve han å lese, og han har verkeleg også teke imot og lese NS-litteratur, men då han er av en noko forsagn natur og slett ikkje politikar, så har han ikkje ville teke nokon standpunkt. Det er vel mange bra folk diverse som ikkje det vil gjera. Men er det nokon vi i NS skulde gjera oss von om å få med, så skulle det være lærar Hans I. Røyset.

No er det så at eg og lærar Hans I. Røyset er svograr, då vi er gift med kvar si syster, og her er det at infame kjem fram frå lensmannen. Som eg no kan forstå så er det han som hadde i sin makt å avgjera kven av lærarne som skulle verta teknike, og for å råka meg og dermed råkar han NS, så tok han min nære slektning. Så kan folk i bygda få høve til å peika på meg og segja: Sjå der, han tenker ikkje nådig, der ser De desses NS-folka det er nokon føle folk, og hjartelag eit dei ikkje. Og så kan De tenkja Dykk tilhøva for huslyden og huslydane. Her har konge vært omgått med kvarandre og borna frå både sidor har gjeste kvarandre og hatt det gitt saman, trass at vi fedrane kunne vært litt usamme politisk som vi då ikkje var så mye på tomannshånd.

ØSTFRONTEN

Etter styrkeprøver ved Charkov har det ikke vært operasjoner av avgjørende art på Østfronten, men aktiviteten stiger stadig sterke over hele fronten.

Ved Charkov har nasistene gått til sterke angrep på de russiske stillinger. Selv om angrepet blir gjennomført med store troppstykker, tar det neppe sikte på noe avgjørende gjennombrudd av de russiske linjer. Angrepet er øyenvinlig ment først og fremst å skape en gunstig utgangsstilling for videre tysk angrep østover, og skulle dette lykkes matte de resterende områder som Timosjenko hadde erovert under det store Charkovslaget tilbakeoverbros, og det måtte dannes bruhoder ved Donets. Tyskerne har også hatt en del lokal framgang, men på den annen side ser det ut til at russerne stort sett holder stillingen meget bra, og gjennomslagene også kraftige motangrep. De tyske armerer har tydelig ikke den samme slagkraft som de hadde ved krigens begynnelsen for ett år siden.

Kampene raser framles med stor voldsamhet.

På andre deler av fronten har det også vært ganske kraftige kamper, selv om det ikke kommer så klart fram i kommunike. Nasistene begynte aksjoner mot Leningrad som tydelig på at de ville forsøke med en offensiv, men det er siden stiltet av. Derimot har det i områdene mellom Leningrad og Valdai rast voldsomme kamper, som enkelte steder har resultert i lokale russiske framganger. Held i nord har det vært sterkt flyvåpen, russerne meldte for en tid siden at de i løpet av en forholdsvis kort periode hadde skutt ned 96 nasistiske fly.

Det er i det hele tatt å merke seg, at selv om kommunike ikke meldes om særlig virksomhet, betyr det på ingen måte at det er stille på fronten. Som regel kan det rase ganske voldsomme kamper uten at det blir omtalt i kommunike.

De kamper som den siste tia har samlet størst interesse er kampene om Sebastopol. Siden nasistene i november ifor forsøkte å storme byen med 30 000 mann, men måtte trekke seg tilbake

med voldsomme tap, har denne raste gjort seg til en sterk trusel for den tyske fronten. Nasistene har mykje holdt sterke posisjoner og stå tilbake de stadge russiske angrep som var kombinert med straffa sine fra den helt ypperlige russiske Sovjetunionen.

Sett fra et normalt synspunkt er det imidlertid av Sebastopol, festningen står igjen som et seige forsvarsstillestående i betraktning bare med så store tap, at en slik aksjon er ikke sværlig. Men nasistene regner kaldt og

Vi trenger i alle tilfelle 100 000 manns svarende materiel, fly og forsyninger for å holde festningen i sjakk. Hvis det koster samme styrker å erovere byen, er det like fornuftig å forsøke det.

Nasistene taper sannsynligvis like mye og mer enn russerne ved å erovere festningen, men den tyske propaganda får en ny «seir» å tilve opp soldatene vakkende moral. Den nasistiske hær er igjen blitt «uovervinnelig», og man snakker ikke om hva det kostet.

Angrepet mot Sebastopol begynte 4 juni, med omlag 150 000 mann, tung skyts og eff meget sterkt styrke av flyvåpenet. Men russerne het godt fra seg. Den 10 juni kunne de meddele om 110 nedskutte fly.

Den nasistiske massesslags gjorde stillingen alvorlig. Ivestida hadde ikke oppnådd konsolidert. Forsvarene mistet dog ikke fatningen, var ikke bare stort sett holdt stillingen sin, men var også gått til motangrep. Fra Austera ble meldt 18/6 at tyskerne hadde 50 000 falne. Man må imidlertid ha klart for seg at tyskerne idag ikke kan tåle et nederlag her, unntatt falne.

Fra nordfronten kommer det melding om at mellom 400 og 500 nordmenn deltar i kampene på russisk side. Dette er et flott svar på nasistenes verving til sin forredjenteste. Mens de lover sine folk gull og grønne slager, vet disse nordmenn at de ville måtte bude land i et område som ble knept. Det er mest folk fra Troms og Finnmark som er kommet over på nasistisk side.

KINOSTREIK

Fra alle kantier av landet kommer det meldinger om blokkade av tyske filmer. Oslo er en av de få kommuner hvor blokaden ikke har vært så god som ønskelig. Nasistenes siste provosjon ved å sette opp hirdfilmen som forløper på en rekke kinoer har imidlertid fått Oslobefolkingen til å våkne. Hvor denne filmen vises kommer publikum for sent til forestillingen eller det er stadig utover i salen så forestillingene stanses. Under forestillingen på Colosseum lørdag den 13 var det en av tilskuerne som ropte «Gud berør Kongen og fedrelandet». Lyset ble slått på. En nazi-dame i salen utpekte for politiet hvem som hadde ropt. Etter forestillingen var det store menneskemasse-utafor som ble spilt av norsk og tysk politi og angivsken ble fraktet hjem i en av politiets biler.

Vi tilrår publikum å unngå mest mulig å komme til strasjoner inne i lokale da det nå er svært politisk i salen ved alle forestillinger. En effektiv blokkade av tysk film og forestillinger med agitasjonsfilmer virker like bra.

Vi har råd til å unnvære noen kinoforestillingen nå den tia som er igjen til vi etter får se de filmer som nasistene ikke tar til å bryrte. Det er ikke ut og de filmene som de store produsentene har lagt siden sist vi fikk god funn til Norge.

Berumsbanen i Oslo skal nå åpne sin forbindelseslinje over Ullernsletta til Røa. I den anledning skulle der holdes invitasjonsfest og liste for anmeldelse til festen var sendt rundt. Det ble straks fulltegnet, men da en av Ullernsletta quislinger tegnet seg på, trakk alle de andre seg.

Norgesnålen som seiges i Sverige

8 JULI 1942

AVANTGARDEN

ØSTFRONTEN

GOEBBELS KANINER

Etter den tunga lange vinteren var det mange av oss som i sommer 1942 så sluttet av krigene, og seier over våre undertrykkere.

En litt nøktern vurdering av tingene måtte nødvendigvis gi et litt mindre optimistisk syn. Naturligvis var det mulig at våre fiender kunne bli beseiret allerede denne sommer, men på den andre siden har det aldri vært klokt å undervurdere den nasistiske krigsmaskinen og den har til idag ikke lidd noe avgjørende nederlag.

Den russiske hovedstyrke klarte imidlertid å trekke seg tilbake til halvøya Chersones hvor det fins sterke befestninger. Russernes heltemotige forsvar av Sebastopol er en lysende bedrift som vil bli stående i verdenshistorien. I måneden har den holdt stand, og det har kostet nasistene et større antall falne enn hele den russiske besetning i festningen.

Nasistene har meldt at storoffensiven på Østfronten endelig er begynt. Hovedangrepet er foreløpig satt i gang på fronten mellom Kursk og Charkov. Veldig mengder av soldater, materiell og fly er satt inn. Russerne har trukket seg en del tilbake, men foreløpig ser det ut til at de holder stand. Nasistene meldte 5 juli at de over en bred front var nådd fram til elva Don. Riktigheten av meldinga er tvilsom, noen bre front er det i det minste ikke tale om da de tyske styrkene er trengt sammen til en relativt smal angrepsfront. Nasistene har allerede hatt meget store tap. Bare en enkelt divisjon, den 338 infanteridivisjon som i all hast var overført fra Øst-Preussen, hadde den første dag etter ankomsten til fronten et tap på 1000 falne og ble de etterfølgende dager nesten utslettet. I et tanksslag som raste ved Kursk i 72 timer mistet nasistene 119 tanks, og i et annet angrep ble hele 170 tanks tilintetgjort.

Tyske tropper gikk likeledes til angrep ved Smolensk, men er slått tilbake.

Det er ennå for tidlig å dømme om utviklinga av den tyske storoffensiven. Man må imidlertid sikkert regne med tysk framgang på enkelte frontavsnitt. Russernes taktikk går ut på å tilføye de angripende tropper så store tap som mulig, men unngå å ta noe avgjørende slag for kraften av motstandernes offensiv er ebbet ut.

Det kan være interessant å minnes nasistenes kommentarer for ett år siden. Den 6 juli inneheldt det følgende. «Det hersker fullstendig kaos blandt de russiske tropper.» Den 3 juli: «Den rus-

overdrevne og lognaidige beretninger fra disse slag forsøkte dr. Goebbels å blase ny kraft i de tyske soldater og ny begeistring hos den tyske hjemmefronten.

Det norske folket lever like under munningen av Goebbels propagandakaniner. Hele den norske presse er i nasistenes sold, og de fleste er avhengig å få sine nyheter av det de kan lese i avisene.

Vi sturer litt over motgangen om dagen men så kommer Goebbels og friser på smilet. Denne gang er det oppgaven over de tyske tap på Østfronten det første året.

Tapa er: 271 612 falne og 65 700 savnede. Herav har 88 977 fallt i de 5 måneder vinterkrigen varte. De virkelige tall er sikkert det tidobbelte. Bare i vinter har de etter nøkterne oppgaver tapt minst 1,5 mill.

Finnenes propaganda er ikke langt etter: Den 22 juni offentliggjorde den finske presse flytapa for ett år: Finnene hadde skutt ned 872 sovjetiske og skadet minst 200–300 andre og tungenet 33 fly til å lande uskaddt.

Selv hadde bare tapt 31 fly. De hadde altså i virkeligheten tjent 2 fly!

Vi for vår del har jo fått æren av å lansere kannibalhistorien.

SEND AVISEN VIDERE TIL PÅLITELIGE FOLK STRAKS DU HAR LEST DEN!